

Іван АБАРОВСЬКИЙ,
завідувач Недригайлівським краєзнавчим
музеєм, ДКЗ «Посулля», член національної
спілки краєзнавців України

ВИХОВУВАТИ ІСТОРІЄЮ

В нинішній час перетворень, перебудови нашого суспільства, ми повинні задуматися над тим, як найповніше використати виховний потенціал історії Вітчизни, історії нашої малої батьківщини для виховання суспільства, особливо підростаючого покоління, в дусі патріотизму та любові до рідного краю.

У процесі демократизації ми одержали можливості проаналізувати не завжди об'єктивний підхід вивчення минулого в історичній науці, в тому числі в краєзнавстві, і сьогодні є свідками всезростаючого інтересу широких верств населення до свого минулого, до своєї історії. Часто працюючи в читальному залі Державного Сумського обласного архіву я порівнюю: раніше за його послугами для особистих потреб зверталися одиниці. Нині щоденно зал переповнений. Для того, щоб попрацювати в ньому слід записатися в чергу на місяць раніше.

Відрядно, що переважна кількість наших відвідувачів, молодь. Це не лише молоді науковці наших учбових закладів та студенти, а й інші прошарки нашого суспільства, яких цікавить походження їхнього роду, минувшина рідного краю, історія села, - розповідає директор цього закладу, теж пристрасний історик-краєзнавець з під пера якого вийшло 3 книги, член Національної спілки краєзнавців України Г.М. Іванущенко, до речі наш земляк. Подібне і в нашому районі. Лариса Михайлівна Филипенко коріння якої походить з Недригайлова, поспішає з Молдавії до нас для вивчення своєї родословної. Заслужений вчитель Російської Федерації Володимир Миколайович Лукаш, наш земляк з Червоної Слободи, після довгих років відвідав свою малу батьківщину і на кілька днів затримався в райцентрі, аби більш вивчити край свого дитинства і юності. «Я восхищён созданием музея

и с восторгом вспоминаю, то что было 40 лет назад...», такий запис залишив він в книзі відгуків. Переконливо просить надіслати книгу «Недригайлівщина: у дзеркалі історії» дізнавшись, що вона вийшла, проминувшину рідного краю лікар-стоматолог, знана в місті Горлівка Луганської області людина, наш земляк з Шаповалів О.К.Яременко. Олексій Костянтинович щоліта приїздить відвідати рідний край та своїх родичів, але це буде в липні-серпні. Тарас Анатолійович Тарасов з Києва за власні кошти видав книгу поета, який в своїх віршах розповідає про людей нашого краю, природу нашого земляка з Немодруїв В.П.Дегтяра. Земляки Київського, Полтавського, Сумського та Харківського земляцтв надали фінансову допомогу і посприяли виходу обширного і достойного видання про історію нашого Недригайлівського району.

Незважаючи на труднощі об'єктивні і суб'єктивні, нам працівникам музейної справи, вирішувати важливе завдання виховання історією доводиться не на голому місці. Історичне музезнавство та краєзнавство має традиції, які йдуть в глибину віків. Значний вклад в його становлення внесли прогресивні діячі науки і культури минулого Д.Яворницький, О.Лазаревський, П.Єфименко, М.Максимович, М.Грушевський, П.Онацький та багато інших.

Великий науковий інтерес являє музейна та історико-краєзнавча діяльність різних наукових товариств і комісій, з якими підтримували тісні зв'язки наші земляки з Сумщини, зокрема товариство Нестора-літописця при Київському університеті, Одеського товариства історії і старовини, Чернігівської губернської архівної комісії, Київської археографічної комісії та інших, що працювали в дореволюційний період.

У перше десятиріччя Радянської Влади були вироблені науково-методичні і організаційні основи музейно-краєзнавчої діяльності визначені її основні напрямки, накреслені грандіозні плани вивчення історії міст і сіл, фабрик і заводів, колективних господарств, створення в кожному з них своїх власних музеїв.

Однак, цим чудовим планам, в тому числі й дореволюційного періоду, не судилося здійснитися. На початку 30 років внаслідок негативних процесів в країні, пов'язаних з культом особи Сталіна. Музейна справа зводилася до возвеличення, інколи надуманих, будівників соціалізму, краєзнавчу роботу було згорнуто до мінімуму. Репресивні дії проти провідних музейних працівників, закриття краєзнавчих періодичних видань призвели до їх занепаду і відбилися на рівні і масштабах на місцях.

Широку компанію по створенню шкільних музеїв у нас у районі було проведено в 70 роках минулого століття. Але це була чергова компанійщина ідеологічного корпусу влади. І минула вона як вияснення сонця в непогожу днину. Там де педагоги, - керівники та історики, з розумінням справи віднеслись до створення музеїв, там вони існують і до нині. До справжніх ентузіастів вчителів-краєзнавців слід віднести П.М.Коцура з Сакунихи, М.І.Угник з Деркачівки, В.А.Даниленко з Тернів, І.А.Гребеника з Іваниці, І.А.Яковенка з Вільшани, П.І.Биценка з Недригайлова, Ф.М.Шпака з Хоружівки, при цьому виважену і послідовну роботу проводили в цьому напрямку редактор Недригайлівської районної газети «Світло Жовтня» В.Я.Стецюра, інспектор райвно М.Ю.Демченко, завідуючий фондами Роменського краєзнавчого музею Г.В.Діброва (нещодавно за краєзнавчі доробки на Роменщині отримав високу нагороду – хрест Калнишевського), письменник з м.Лебедин Б.І.Ткаченко, художник М.М.Бондаренко з Бурині, пенсіонер з Смілого Роменського району Ф.І.Сахно та багато інших.

Якісно новий етап у розвитку історично краєзнавства визначився нині в Україні. Об'єктивні процеси до кожного періоду проводяться різними напрямками при вивченні краю. В рамках музеєзнавства більш чітко визначився краєзнавчий напрямок, його основні форми – наукові, громадські, шкільні тощо.

Резонансною подією на Недригайлівщині нещодавно стало відкриття Меморіалу Скорботи поблизу райцентру в урочищі Торхмашівка, на місці поховання закатованих фашистами та їх прислужниками поліцаями патріотів.

Встановлено прізвища 41 особи, які тут були розстріляні. Люди не лише з нашого району, а й сусідніх – Роменського, Липоводолинського, Лебединського та Гадяцького Полтавської області.

В нинішньому році минає 4 роки з дня відкриття в Недригайлові краєзнавчого музею. За цей час в ньому побували тисячі відвідувачів. В його фондах наліковується понад 5 тисяч експонатів. Незважаючи, що ми не маємо спеціальних грошей на придбання експонатів, їх надають жителі району безкоштовно. Дерев'яна чаша, часів козаччини надійшла від Володимира Михайловича Федина з Недригайлова, музейну колекцію монет поповнили Ф.А.Литовка з Вільшани, О.Я.Абаровський з Києва, В.Г. Заїка та Ю.М.Яковенко з Недригайлова. Особисті речі – фотографії, документи, книги початку минулого століття, тощо надійшло від ветерана праці, учасника бойових дій, кавалера 4 орденів Івана Кузьмича Тимченка із Саєва, доктора історичних наук, професора КДУ А.П.Коцура з Києва, жителя с.Білоярське М.Ф.Мошенського, письменника Г.П.Білоуса із Черкас, Ж.В.Абаровської та В.М.Губського з Недригайлова, вчительки з Курманівської СШ Т.М.Гусак, директора Коровинського будинку культури М.М.Тютюнника, пенсіонера М.П.Нелина з Якименок та інших.

Більш 20 років тому вагому допомогу під час реставрації Митрофанівської церкви надавав І.Д.Федина. За це Іван Дмитрович одержав від єпископа Сумського і Охтирського грамоту. Нині вона, а також грамота Міністерства освіти за будівництво школи в с.Тимченки знаходяться в музеї. Частими гостями нашого музею є пенсіонери з с.Іваниця Б.Д.Окунь та І.А.Гребеник. Кожного разу Борис Дмитрович та Іван Антонович приносять якісь цікаві документи або фотокартки, розповідають про життя їхнього села в минулому.

Напередодні 65 річниці Великої Перемоги поповнилася виставка в музеї завдячуючи наданим експонатам В.І.Зіненком, В.М.Власенком, М.М.Дядченком, В. Кореневим та В.А.Кіріченком з Недригайлова.

Є в планах нашого музею увіковічити пам'ять письменника І.І. Чумаченка з Курманів, який загинув в перші дні фашистської навали в 1941 році, створивши експозицію про лауреатів, які носять його ім'я. А таких у нас в районі близько 50 осіб. Це найактивніші, найобдарованіші люди. На жаль з них декого вже немає в живих. Нещодавно для цієї виставки передала музею 39 експонатів, які належали Д.М.Покотилу, його дружина С.М.Покотило. Серед них грамоти, дипломи, медалі, посвідчення, фотографії.

Є надія, що для виставки присвяченої письменнику-воїну, експонати надійдуть і від інших лауреатів премії ім. Івана Чумаченка.

Велику подяку і низький уклін висловили жителям Недригайлова напередодні 9 Травня у музейній книзі відгуків, родина Семена Григоровича Барабошина, який загинув в далекому 1941 році і похований у нас в Недригайлові. На його могилу із Саратовської області приїздили його син Анатолій з племінницею та онучкою. Вони відвідали музей, де на видному місці, серед інших експонатів доби Великої Вітчизняної війни є фотографія й їхнього батька, дідуся і прадідуся.